

“QUVONCH” FRAZEOLOGIK BIRLIKLARINING FRANSUZ TILIDA TA’RIFI

Sabirova Gulasal Babadjanovna

Xorijiy tillar kafedrsi o‘qituvchisi, O‘zJOKU

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Frantsuz tilidagi “quvonch” etimologiyasi o‘rganiladigan so‘zlar sifatida aniqlanadi. Ularda qo‘llanilgan frazeologik birliklar ko‘rib chiqiladi va tarjimalar orqali tahlil qilinadi.

***Kalit so‘zlar:** etimologiya, etimon, frazeologik birlik, tarjimalar taxlili, frazeologik birikma, leksik bog‘liqlik.*

АННОТАЦИЯ

В данной статье этимология слова «радость» во французском языке определяется как слова, подлежащие изучению. Употребляемые в них фразеологизмы рассматриваются и анализируются через переводы.

***Ключевые слова:** этимология, этимология, фразеологизм, анализ переводов, фразеологическое сочетание, лексическая связь.*

KIRISH

Muloqot turli mazmun ifodalovchi so‘zlar yordamida tuzilgan gaplar orqali amalga oshiriladi va uning obrazli va uslubiy ranglar orqali ifodalanishi gap mazmunini yanada boyitadi. Bu jarayonda frazeologizmlar katta ahamiyatga ega. Frazeologizmlar nutq mazmunining ta’sirchanligini, uslubiy ko‘rinishini oshiradi, ularda qo‘llanilgan so‘zlarning o‘rni va etimologiyasi ko‘chma ma’noni aks ettirishda muhim o‘rin tutadi.

Frazeologik birliklar haqida Sh.Rahmatullayev bu til birligi adabiyotda frazeologizm, frazeologik birlik kabi atamalar bilan atalib, leksema va morfema atamalariga o‘xshash frazema deb yuritilishini ma’qullaydi, Sh.Rahmatullayev esa frazemaning kamida ikkita leksemadan tarkib topishini ta’kidlaydi.

Tilshunosi A.A. Abduazizov frazeologik birliklarning uch turini, ya’ni frazeologik birikmalarda birinchidan so‘z to‘g‘riligi, ikkinchidan so‘z ko‘chma ma’noli bo‘lgan so‘z birikmalariga ta’rif beradi. Umumiy ko‘chma ma’no berish uchun so‘zlarning ma’nolari va grammatik jihatini birlashtirgan iboralar muximdir. Frazeologizmlar bu – so‘zlarning ma’nolari bilan ibora orqali ifodalangan ma’no o‘rtasida leksik bog‘liqlikdir. Shuningdek, etimologiya sohasi va uning o‘rganish birligi etimologiya sohasidagi ko‘plab olimlar tomonidan tadqiq qilinmoqda. A.A.

Abduazizovning soʻzlariga koʻra, “etimologiya” atamasi qadimgi Rumo olimlari Xrizip va Varro nomlari bilan bogʻliq boʻlishi mumkin.

M.T. Irisqulov etimologiyani soʻzlarning kelib chiqish tarixini oʻrganuvchi fan deb hisoblaydi va bu soʻz yunoncha "etimologia" dan hosil boʻlgan, ya'ni "etymon" - "haqiqat" va "logos" - "soʻz" taʼkidlaydi. Shu bilan birga, M.T. Irisqulovning etimologiyaning oʻrganuvchi hisoblangan etimologiya haqidagi “Etimologiya soʻzning har ikki tomonini, yaʼni shakl va maʼnosini hisobga oladi” degan fikri etimologiyaning ifoda rejasi va mazmun rejasini alohida sinab koʻrish zarurligini bildiradi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Ushbu maqolada tahlil qilish uchun "quvonch" etimologiyasidan foydalanadigan frazeologik birliklar tanlangan. Bu iboralarning turlari, ularning majoziy maʼnosi va ulardagi "quvonch" etimologiyasining ahamiyati oʻrganiladi va tahlil qilinadi.

Fransuz tilida “kulgi”, “quvnoq”, “quvonch” kabi baxt iboralari “oʻyin-kulgi va oʻyinlar”, “oʻyin-kulgilar toʻplami”, “biror narsaning kulgili tomonini koʻrish”, “bir daqiqada kulish”, “shodlikdan sakrash” frazeologiyasida uchraydi.

Qiziqarli frazeologik birliklar toʻplami “nihoyatda kulgili yoki yoqimli narsa”, “koʻp kulgu” maʼnosini ifodalaydi va bu maʼnolar frazeologik birliklarning koʻchma maʼnosini anglatgani uchun u frazeologik yaxlitlik hisoblanadi. Ushbu frazeologizmda “qiziq” etimologiyasi qoʻllaniladi. Bu etimologiya “oʻyin-kulgi, baxt” degan maʼnoni anglatadi. Uning kelib chiqishi XVII-asrda oʻyin-kulgi shaklida boʻlib, bu yolgʻon degan maʼnoni anglatadi va fon shaklining dialekt variantlaridan biri tomonidan taxmin qilinadi, bu “ahmoq qilish” degan maʼnoni anglatadi. Ushbu maʼlumotlarga koʻra, oʻyin-kulgi etimologiyasi frazeologizmlar kontekstida oʻz ifodasini saqlab qoladi.

Fransuz tilida oʻyin-kulgi va oʻyinlarning frazeologik birligida “jiddiy boʻlmagan va boshqalar maʼqullashi mumkin boʻlmagan harakatlar” izohiga ega boʻlib, “jiddiy boʻlmagan va boshqalar maʼqullashi mumkin boʻlmagan harakatlar” maʼnosini ifodalaydi. U frazeologik birlik tipining birligi hisoblanib, unda “qiziq” etimologiyasi mavjud va uning maʼnosi iborada oʻz aksini topgan.

“Voir le côté amusant de quelque chose ” iborasi “vaziyat yoki tajribaning kulgili tomonini qadrlash” degan maʼnoni anglatadi va “vaziyat yoki tajribaning kulgili tomonini anglash” deb tarjima qilingan. Bu ibora ham frazeologik birlik sanaladi, chunki unda qoʻllangan soʻzlarning umumlashgan maʼnosi koʻchma maʼnoda ifodalangan boʻlib, unda qoʻllangan shodlik etimologiyasi oʻz ifodasini saqlab qolgan.

Bir daqiqada kulgi frazeologiyasi “très drôle” ma'nosini ifodalaydi va “juda kulgili” tarjimasini ifodalaydi. U frazeologik birlik hisoblanib, unda shodlik etimologiyasi “kuladi”. O‘zbek tilidagi “Kulmoq” leksemasi “kulgi” ma’nosiga teng sanalib, “quvonch”ni ifodalovchi etimologiyalardan biridir. Bu leksemaning tarixi Angliyadagi qadimgi ingliz davri bilan bog‘liq bo‘lib, u shov-shuvni ifodalovchi xarakterli shovqinni hosil qilish shaklida topilib, ma’nosini ifodalagan va shu iborada o‘z ma’nosini saqlab qolgan. Jump for xursandlik frazeologiyasi “juda mamnun bo‘lmoq” ma’nosini bildiradi va frazeologik birlik hisoblanadi. Unda quvonch “Bonheur” etimologiyasi qo‘llaniladi va uning tarixi qadimgi lotin tiliga borib taqaladi.

“The Oxford Dictionary” kitobida “Bonheur” leksemasi o‘zbek tilida “zavqli his-tuyg‘u, baxt holati” ma’nosini bildiradi, “bonheur” so‘zidan olingan “yoqimli tuyg‘u, baxt holati” ma’nosini bildiradi. Lotin tilidagi gaudia va joy ma'nosini ifodalovchi ko‘plik shaklidir. Demak, bu iborada “quvonch” etimologiyasi o‘z ma’nosini ifodalaydi.

XULOSA

Yuqoridagi tahlil natijalariga ko‘ra aytish mumkinki, hozirgi vaqtda qo‘llanilayotgan leksemalarning etimologiyasini o‘rganishning ahamiyati ularning frazeologlar ma’nosida namoyon bo‘ladimi yoki yo‘qmi, muhim tarjimlarda asosiy o‘rin tutadi. Ushbu tadqiqot jarayonida “quvonch” etimologiyasining tarixi va ma’nosi aniqlanib, ularning ma’nosi frazeologiyadagi iboraning majoziy ma’nosida aks etishi isbotlangan. Bundan ko‘rinib turibdiki, so‘zlarning etimologiyasini o‘rganish so‘z va frazeologiyaning ma’nosini aniqlashda katta ahamiyatga ega.

REFERENCES

1. Csesznek C., Stemate D. (2019). Tattoos as a Form of Expressing Identity and Perceptions of Health Risk... Series VII: Social Sciences, 12 (61).
2. Rahmatullayev Sh. Conjugation of verb phrases in the Uzbek language. T., "University", 1992, p. 6.
3. Abduazizov A.A. An Introduction to Linguistic Theory. T., "Sharq", 2010, p. 79.
4. Iriskulov M.T. Introduction to Linguistics. T., "Generation of the New Century", 2009, p. 101.
5. Oxford dictionary of Idioms. Oxford University Press, 2004, p. 41.
6. Abdujabarova, K. X. Q., & Nassiri, M. R. (2022). MAIN PRINCIPLES OF LINGUOCULTURAL CONCEPTS IN LINGUISTICS. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(Special Issue 20), 163-169.

-
7. Abdujabarova, K. K. K. (2022). THE ROLE OF AUDIO-VIDEO MATERIALS IN DEVELOPING INTERCULTURAL COMMUNICATION. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(Special Issue 20), 659-665.
 8. Сабирова, Г. Б. (2021). ЗНАЧЕНИЕ И ВАЖНОСТЬ ОБУЧЕНИЯ ЯЗЫКОВЫМ НАВЫКАМ. *Наука и образование сегодня*, (2 (61)), 55-56.
 9. Сабирова, Г. Б. (2021). НЕОЛОГИЗМЫ ВО ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКЕ. *Вестник науки и образования*, (1-1 (104)), 47-49.
 10. ШОИМОВ, А. (2020). ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПОЛИТИКИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА И ГОСУДАРСТВА НА НОВОМ ЭТАПЕ НАЦИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ УЗБЕКИСТАНА. *Вопросы политологии*, 10(11), 3330-3338.
 11. Marhabo Raxmonkulovna abdullayeva. DUNYO TILSHUNOSLIGIDA “O‘QUV LUG‘ATI” TERMININING PAYDO BO‘LISHI TAXLILI. 2022/5 TDSHU G‘arb tillari kafedrasida tomonidan “Language teaching: new approaches and innovations” mavzusida ilmiy-amaliy online konferensiya. Pages 50-53.